

ФУНКЦІОНУВАННЯ ДВОСКЛАДНИХ БУТТЄВИХ РЕЧЕНЬ В «ІСТОРІЇ УКРАЇНИ» НАТАЛІ ПОЛОНСЬКОЇ-ВАСИЛЕНКО

У статті досліджено функціонування двоскладних буттєвих речень в історичному тексті, зокрема виявлено найуживаніші дієслівні предикати на позначення існування, наявності, знаходження та проаналізовано їхню реалізацію в названому джерелі.

Ключові слова: буттєве речення, предикат існування, наявності й належності, знаходження, або локативний, суб'єкт, посесор, об'єкт.

«Історія України» Н. Полонської-Василенко, написана на основі архівних матеріалів, які тривалий час були заборонені й лежали в спецфондах, є важливим джерелом пізнання власної історії, значним явищем і підґрунтям для актуалізації історичної свідомості людини в нашій незалежній державі, для самоповаги молодих поколінь. Тому вивчення будь-якого лінгвістичного явища на такому цінному джерелі є актуальним особливо сьогодні, коли необхідно зберегти самобутність історії власного народу.

Об'єктом дослідження обрано двоскладні дієслівні буттєві речення, що стверджують факт існування, наявності певної субстанції в довіклілі.

Буттєві речення тривалий час учені зараховували або до односкладних номінативних (Л. А. Булаховський, Б. М. Кулик, С. П. Бевзенко, М. Я. Плющ, Н. Ю. Шведова, Г. О. Золотова, Л. О. Біятенко, О. М. Книш), які є засобом вираження буття природи чи довіклілля [9; 11; 14; 7; 2; 8], або до одноядерних / двоядерних двокомпонентних речень (І. І. Слинко, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська), які також позначають стан довіклілля, періоди часу, стихійні явища, що не викликані дією якогось суб'єкта [16]. Проте традиційне виділення буттєвих речень не охоплює усіх структур, тобто двоскладних конструкцій із дієслівним предикатом. Вивченню таких одиниць у лінгвістиці приділено недостатньо уваги: на матеріалі російської мови – це дослідження Н. Д. Арутюнової, Є. М. Ширяєва [1], В. В. Тихонової [13], Г. І. Володіної [3], на матеріалі англійської – Т. В. Воронцової [4], у яких здійснено граматико-семантичний чи логіко-семантичний аналіз буттєвих речень, встановлено семантичні можливості предиката як організатора пропозиції, описано семантичну структуру двоскладних буттєвих речень та її різновиди й засоби морфолого-синтаксичної реалізації.

В українстиці ця проблема достатньо не вивчена, хоч окремі аспекти аналізу таких структур висвітлено певною мірою. Зокрема, А. П. Грищенко виділяє буттєві речення в окремий тип «за характерним для них комунікативним завданням – повідомленням про існування, наявність у навколишній дійсності взагалі або ж в її окремих фрагментах відповідних об'єктів з властивими їм ознаками» [5, 43], причому особливої ваги для формування синтаксичної структури таких речень мовознавець надавав атрибутивним поширювачам, зазначаючи, що «наявність або відсутність атрибутивних характеристик при іменниках – назвах об'єктів, про які повідомляється в буттєвих реченнях, перебуває в безпосередній залежності від типу описуваної картини – звичайної (стандартної) і незвичайної (нестандартної)» [5, с. 43]. Одну з ділянок буттєвих речень – структур з семантикою посесивної наявності – було досліджено І. І. Данильчук [6]. Цей та інші різновиди двоскладних буттєвих речень, їхній структурно-семантичний аналіз на матеріалі художніх творів здійснено автором статті [10].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вияву функціонування буттєвих двоскладних речень в історичних текстах з метою визначення їхньої специфіки та впливу на загальну картину повідомлення. До того ж аналіз цих речень, представлених в науковому стилі, зроблено вперше. Мета статті полягає в дослідженні функціонально-семантичних особливостей двоскладних дієслівних речень, об'єднаних семантикою буття, існування, наявності. Усі аналізовані конструкції поділено на три різновиди: речення існування; речення наявності й належності та локативні.

Розглянемо кожну з груп. В аналізованому джерелі речення існування формують дієслівні предикати *бути*¹, *існувати*, *жити*, *відбуватися*. З функціонального погляду найуживанішим є дієслово *існувати*. Специфіка історичних текстів полягає в тому, що назване дієслово є досить поширеним, на відміну від художніх текстів, де воно трапляється дуже рідко. Конструкцій з дієсловом *існувати* в одновалентній лівобічній реалізації в аналізованому джерелі небагато, напр.: *Відомо, що існувало дві системи слов'янського письма...* (1, с. 239). У реченнях, де позицію предиката займає дієслово *існувати*, факт буття постає як певний процес, існування в часовому вимірі. Умови

для виявлення в семантиці дієслова *існувати* специфічної для нього семи часу передбачає наявність у реченні темпоральних поширювачів, що характеризують процес буття як такий, що протікає в часі. У такому разі дієслово має двовалентну реалізацію, що передбачає, крім лівобічної суб'єктної синтаксеми, наявність правобічних темпоральних чи локативних синтаксем. Специфікою історичних джерел є те, що темпоральний поширювач містить вказівку на дату – точний відрізок часу, обмежений одним століттям чи кількома. Напр., описуючи економічний стан України за Литовсько-Польської доби, зокрема господарство, автор пише: *В XIV ст. вже існували примітивні печі для її [руди] витоплювання* (1, с. 367). Характеризуючи духовне життя, зокрема освіту України за Княжої доби, історик наводить такі приклади: *Переклади з болгарської та грецької мов існували вже в XI–XII ст.* (1, с. 241). У таких випадках темпоральний поширювач, крім вказівки на час існування, означає тривалість буття – довго. Таке значення існування реалізовано не лише поширювачем з числівниково-іменниковою сполукою, а й прикметниково-іменниковою. Довготу існування ілюструє такий приклад: *Церковні братства існували в Україні з глибокої давнини* (1, с. 382). Інші темпоральні поширювачі вказують на короткий термін існування субстанції – недовго: *Київська держава, подібно до інших ранньосередньовічних держав, існувала недовго* (1, с. 35); *Галицька митрополія існувала недовго* (1, с. 35) чи на точно не визначений: *Деякий час існував титул Великого князя, але він щораз більше перетворювався на номінальний* (1, с. 179), або характеризують буття в плані сьогодення: *Рештки цих [змієвих] валів існують і донині* (1, с. 112).

Темпоральний поширювач може замінюватися локативним: *Поруч існував церковний суд* (1, с. 130); *Вони [школи для дітей вищої чади] існували при єпископських катедрах, при монастирях* (1, с. 240). Вказівку на місце та спосіб існування субстанції надають локативні й квалітативні поширювачі: *В монастирях, при церквах школи існували по-старому* (1, с. 394). У реченнях існування можливе одночасне функціонування темпоральних і локативних поширювачів, що вказують на місце й конкретний час вияву буття із зазначенням події, що відбулася в цей період, напр.: *Ще в «Руській Правді», через 60 років після охрищення* [орфографія збережена – Л. Л.], *існувало право і обов'язок кривавої помсти* (1, с. 101).

Позицію дієслова *існувати* може замінювати *бути*. Описуючи торгівельні зв'язки України із Заходом, історик пише: *Є [існують] відомості про торгівлю України з Чехією та Моравією* (1, с. 231); *Були [існували] торговельні зв'язки Галичини з Угорщиною* (1, с. 370). У значенні дієслова *бути* збігається лише частина компонентів змісту, кожне з них має специфічні семи. Так, напр., у реченнях: *У Києво-Печерському монастирі був [жив] лікар, св. Аганіт* (1, с. 241); *При дворі Володимира Мономаха був [жив] лікар-вірменин* (1, с. 241) у дієслові *бути* актуалізується сема існування, а в реченні *У князя Святоші був лікар Петро Сурянин* (1, с. 241) – сема наявності: *Князь Святоша мав лікаря Петра Сурянина*. Дієслово *бути* в окремих реченнях може замінюватися дієсловами *існувати* й *знаходитися* [перебувати]. Аналіз фактичного матеріалу показує, що такі заміни можливі за наявності, крім локативного поширювача, атрибутивного: *Найбільші ярмарки в Західній Україні були [існували, знаходилися, були розташовані] в Ярославі* (1, с. 373); *У Каффі був [існував, знаходився, розташовувався] найбільший ринок невільників* (1, с. 440); *У Київській митрополії були [існували] такі єпархії...* (1, с. 233).

У реченнях існування часто вживаним є дієслово *відбуватися*, яке реалізує буттєве значення внаслідок взаємодії двох типів синтагматичних відношень – через синтаксичні зв'язки й семантичну сполучуваність. Речення з названим дієсловом повідомляють про певні події, факти в історії нашого народу: *Року 1413 в Городлі над Бугом відбувся з'їзд Ягайла, Вітовта та польських і литовських магнатів* (1, с. 318); *Поволі в мистецтві відбувалась еволюція* (1, 260). З речень, що містять дієслово *відбуватися*, ми дізнаємося про деякі звичаї, обряди наших предків: *Здебільшого ярмарки відбувалися на великі свята – на Різдво, на Водохрищі, на Зелені свята, св. Миколая, св. Михайла, Першого, Другого Спаса, на Пречисту, Успіння Богородиці чи народження її тощо* (1, с. 373); *Ярмарки відбувалися на запусі, на Успіння та на Андрія* (1, с. 373). Такі приклади свідчать про глибокі вірування та пошанне ставлення українців до релігійних свят, про їхню працелюбність, адже тільки в свята вони могли відпочити. Про інший звичай – інтерцизу – договір між подружжям, яким встановлювався посаг нареченої та майно майбутнього чоловіка, що обходився без вінчання й існував у часи Литовсько-Руського князівства, – повідомляє таке речення: *Інтерциза та весілля відбувалися без церковного вінчання* (1, с. 412).

Про економічний стан України, зокрема про торгівлю за часів Литовсько-Польської доби, йдеться в реченні: *Внутрішня торгівля України, переважно продуктами рільництва та ремісничими виробами, відбувалась на постійних торгах у селах та містечках в неділі, а іноді й серед тижня* (1, с. 372); а про зовнішні зв'язки нашої держави в X–XI ст. – у реченні *Водночас з тим вивезенням мармуру та скла відбувався експорт до Угорщини з України* (1, с. 231).

Речення другої групи – наявності й належності – формують дієслівні предикати *бути*², *мати*, *володіти*, *належати*. Такі конструкції мають прочитання: *хтось володіє чимось*; *хтось має щось / когось*; *у когось є хтось / щось*; *хтось / щось належить комусь / до когось*. Семантично тотожні речення з дієсловами *бути* й *мати*, у певних умовах дистрибуції ці дієслова перебувають у відношенні взаємозаміни. Напр.: речення *В київському «кремлі», або «дитинці», було багато інших споруд: ...обнесений двір митрополита, недалеко від храму св. Софії, двори багатьох бояр* (1, с. 257) можна трансформувати в *Київський «кремль», або «дитинець» мав багато інших споруд...* Про наявність певних закладів, будівель, споруд у відповідних містах чи в інших населених пунктах повідомлено в таких реченнях: *В середині XVI ст. у Крем'яниці було 70 крамниць, в Луцьку – 40, у Холмі – 20* (1, 372); *Крім житлових будинків, у селах були будівлі ритуального призначення: так звані «точки», «майданчики»* (1, с. 49). Проте вони різні за синтаксичною структурою: у реченнях з предикатом *мати* функцію семантичного суб'єкта, що є власником, посесором, займає підмет, а в реченнях з *бути* роль суб'єкта виконує додаток, тому структури на зразок *у когось є щось і хтось має щось* є тотожними на глибинному рівні, на поверхневому – вони різні: *На дворі Святослава Ольговича в Путивлі було 700 чоловік челяді* (1, с. 225) → *Двір Святослава Ольговича мав 700 чоловік челяді*.

Найуживанішими в історичних текстах є висловлювання про наявність у власності посесора об'єктів володіння. Такі речення формують дієслівні предикати *мати*, *володіти*, *належати*. Власником є князь або інша знатна особа: *Мали окремі палаци Ізяслав, згодом син Володимира Мономаха – Мстислав* (1, с. 257); *Єфросинія Полоцька мала школу при монастирі в Полоцьку* (1, с. 240). Коли українські землі перебували в складі Литовсько-Польського князівства, володарем наших земель стала польська панівна верхівка. Напр.: *...домініканці з Польщі перед 1228 роком мали там [у Києві] монастир та конвент* (1, с. 453); *Величезні лятифундії мав також Станислав Потоцький* (1, с. 456). При предикатах *володіти*, *належати* об'єктом власності, як свідчить ілюстративний матеріал, найчастіше є земля, певна територія: *Данило володів Луцькою землею з Пересопницею, брати володіли майже всією Волинною* (1, с. 196). Загарбання українських територій іноземними поневолювачами ілюструють такі приклади з названими предикатами: *Володів Поділлям намісник польський Спитко, потім Свидригайло, потім – знову польський намісник* (1, с. 320); *У I пол. XV ст. Мукачівською домінією володіли сербські князі Стефан Лазарович та Юрій Бранкович* (1, с. 453); *Чорноморськими степами заволоділи печеніги* (1, с. 112). Про розподіл територій у Європі в X ст. повідомляють такі приклади: *До 980-их років Краків належав до Чехії* (1, с. 111); *Територія, яку захопив Володимир, ... не належала до Польщі* (1, с. 111); *Пізніше землі над горішньою Вислою – Краківщина – до 990-их років належали до Чеської держави* (1, с. 111). У реченнях наявності й належності, представлених в «Історії України», власником може бути не тільки особа, що займала панівне становище в суспільстві, а й держава-загарбник, тобто в таких повідомленнях йдеться про перебування окремої території під владою іншої держави: *Богемія володіла Краковом та Білою Хорватією* (1, с. 111); *Закарпаття належало до Болгарської держави* (1, с. 453); *До Брацлавщини в XVII ст. належали південна Київщина, Поросся та землі за Россю* (1, с. 456).

Семантичним суб'єктом може бути й неістота: у такому разі він позначає просторовий предмет як ціле, що вміщує частину, тоді схема з названим суб'єктом має таке прочитання: *щось має щось*, яка представлена такими прикладами: *Ці споруди [палаци] мали «сіни» – галерею, що сполучала дві половини будівлі* (1, с. 257). Про стан розвитку мистецтва, живопису, інших сторін духовного життя повідомляють такі висловлювання: *В середині XVI ст. граверство мало два осередки: у Львові та в Острозі* (1, с. 419). Суб'єктом може бути іменник на позначення певної території, яка володіла природними запасами: *Галичина мала славетні соляні родовища. Значне місце належало соляному промислові* (1, с. 367).

Предикат *належати* вимагає участі правобічної об'єктної синтаксеми, вираженої іменником у формі давального або прийменникового родового відмінка: *комусь належить щось*; *хтось / щось належить до когось / чогось*. Стан економічного й духовного розвитку України в певний відрізок часу ілюструють такі приклади з названим предикатом: *Серед інших галузей мистецтва поважне місце належало золотникарству – ювелірству* (1, с. 419); *Велике місце в економіці України-Руси належало ловецтву* (1, с. 225). Дієслівний предикат *належати* в історичних текстах вимагає й правобічного об'єктного поширювача, що означає стосунок особи до певного стану чи знатного роду, який виражений прийменниковим родовим відмінком: *Балабани, Демидецькі, Чолганські належали до заможної шляхти* (1, с. 458).

Специфіку стилю Н. Полонської-Василенко визначає й дієслово *зустрічати(ся)*, яке імплікує значення наявності: *В трипільських знахідках зустрічають кам'яні знаряддя високої техніки: добре обглажені, вишлифувані, просвердлені сокири, долота, ножі, серпи* (1, с. 50); *Асортимент посуду*

надзвичайно багатий. Там зустрічаються величезні глеки і малесенькі глечики – іграшки... Зустрічаються подвійні «біноклюваті» глечики, що нагадують українські подвійні глечики, з яких влітку селяни носять на поле обід (1, с. 50); Цікавий орнамент на них. Тут зустрічаються врізаний орнамент, наведений гребінцем з кількома зубами, здебільшого у формі спіралі (1, с. 50).

Третя група буттєвих речень – локативні – найповніше представлена прикладами, коли йдеться про опис шляхів, які пролягали з України в інші держави. Найуживанішими дієслівними предикатами в таких реченнях є *іти, пролягати, лежати*, який вказує не на позицію певного просторового поняття, а на існування його в певному місці, оскільки це дієслова вторинної семантики, у яких під «зовнішнім прикриттям» руху, позиції в просторі приховано справді буття в його просторових вимірах: *Володимиро-Торунський шлях ... йшов через Городіл, Холм, Люблин, Казімеж, Шеченов, понад Вислою – Вишеград, Плоцьк, Бобровники* (1, 229), тобто шлях існує в названих населених пунктах. В іншому реченні стверджено існування шляху, його місцезнаходження: *...з Червеня лежав шлях уздовж Сяну до Карпат і на Угорщину; інші шляхи вели з Києва на захід, на Австрію, Німеччину, Паннонію, долину Дунаю* (1, с. 112), де дієслово реалізує свою чотиривалентність, що є не досить поширеним явищем у граматиці, тобто воно вимагає участі, крім лівобічної суб'єктної синтаксеми (назви просторових понять, шляхів сполучення тощо), трьох правобічних локативних синтаксем: одна означає початок локалізації суб'єкта, друга – кінець, третя – шлях, через який пролягав відповідний суб'єкт (звідки? – куди? – яким шляхом?).

Шляхам в «Історії України» надано великої ролі: завдяки повідомленням ми дізнаємось про стосунки України із Заходом в XI ст, про зовнішню торгівлю нашої держави, про те, що ці шляхи містили в собі й небезпеку: *Шлях між Києвом та Регенсбургом був небезпечний: він йшов через багна, гори, від Кракова на Моравські ворота, Богемський ліс, Прагу, але вигоди торгівлі переважали небезпеку* (1, с. 230).

Отже, історичні тексти є важливим джерелом для встановлення типів двоскладних буттєвих речень та вияву їхніх функціональних особливостей. На відміну від художнього стилю, де аналізовані речення рідковживані, вживані лише з метою зображення побуту людей або певної історичної епохи, досліджувані тексти мають розгалужену систему функціонування, що виявлено насамперед у широкій реалізації буттєвих двоскладних речень, зокрема, частовживаними є конструкції з предикатами *існувати, мати, володіти, належати*. У роботі було виявлено буттєві речення з найуживанішими дієсловами, поза увагою є багато дієслів, зокрема, вторинної семантики, які в певних синтагматичних умовах реалізують буттєве значення, саме такі речення можуть стати об'єктом аналізу в подальших дослідженнях. Перспективним є й вивчення функціональних особливостей буттєвих двоскладних речень в інших наукових джерелах з метою вияву лексичного наповнення семантичної структури аналізованих конструкцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Русское предложение. Бытийный тип (структура и значение) / Н. Д. Арутюнова, Е. Н. Ширяев. – М.: Русский язык, 1983. – 198 с.
2. Биятенко Л. А. Номинативные предложения в современном украинском литературном языке / Л. А. Биятенко: Автореф. канд. филол. наук: 10.02. 01. – К, 1958. – 19 с.
3. Володина Г. И. Формальный и семантический анализ предложений со значением наличия / Г. И. Володина: Автореф. канд. филол. наук: 10.02. 02. – М, 1979. – 23 с.
4. Воронцова Т. В. Семантико-синтаксическая организация бытийного предложения (на мат. совр. англ. языка) / Т. В. Воронцова: Автореф. канд. филол. наук. – Л., 1981. – 18 с.
5. Грищенко А. П. Прикметник у структурі словосполучення і речення / А. П. Грищенко // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 7. – С. 39–46.
6. Данильчук І. І. Функціонально-семантичне поле посесивності в українській мові / І. І. Данильчук: Автореф. канд. филол. наук: 10.02. 01. – Одеса, 1996. – 17 с.
7. Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка / Г. А. Золотова. – М.: Наука, 1973. – 351 с.
8. Кныш О. Н. Экзистенциональные предложения в современном русском языке / О. О. Кныш: Автореф. канд. филол. наук: 10.02. 02. – Воронеж, 1990. – 23 с.
9. Курс сучасної української літературної мови / За ред. Л. А. Булаховського [У 2-х т.]: Т. 2. – К.: Радянська школа, 1951. – С. 332–354.
10. Лонська Л. І. Структурно-семантичні особливості буттєвих речень в українській мові / Л. І. Лонська: Дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10. 02. 01. – К., 2001. – 249 с.
11. Сучасна українська літературна мова / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я.Грипас, Г. О. Козачук [навчальне видання]. – К.: Вища школа, 1994. – 415 с.
12. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К.: Вища школа, 1994. – 670 с.

13. Тихонова В. В. Грамматическая и семантическая структура двусоставного предложения с бытийным значением / В. В. Тихонова: Автореф. канд. филол. наук: 10.02. 02. – М, 1979. – 23 с.
14. Шведова Н. Ю. Лексическая классификация русских глаголов / Н. Ю. Шведова // Славянское языкознание: IX Международный съезд славистов. – М.: Наука, 1983. – С. 306 – 322.

ДЖЕРЕЛА

1. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. / Н. Полонська-Василенко. – Т. 1. – К.: Либідь, 1993. – 590 с.

Ljudmyla Lonska

Functioning of two-member stative sentences in «The History of Ukraine» by Natalia Polonska-Vasylenko

The article considers functioning of two-member stative sentences in the historical text, the mostly used verbal predicates denoting existence, presence, occurrence are singled out, as well as analyzed in the source mentioned.

Key words: stative sentence, predicate of existence, presence and belonging, occurrence, or locative, subject, possessor, object.

Наталія Ясакова

СЕМАНТИКА ОЗНАЧЕНОСТІ / НЕОЗНАЧЕНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПЕРСОНАЛЬНОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТА РЕЧЕННЯ

У статті з'ясовано роль семантики означеності / неозначеності у формуванні персонального статусу суб'єкта речення. Встановлено, що семантику означеності / неозначеності по-різному виявлено у сфері першої, другої та третьої особи, вона бере участь у творенні специфічних типів персональності.

Ключові слова: семантика, персональність, означеність, неозначеність, особа.

У центрі багатьох сучасних досліджень з граматики української мови перебувають питання сутності, структури та взаємодії граматичних категорій, які, за словами І. Вихованця, найповніше відбивають «світобачення нашого народу, спосіб об'єднання слів у синтаксичні конструкції для вираження думок і почуттів, а також потенціал творення нових слів» [3, с. 43].

Категорія персональності, що встановлює співвідношення між учасниками описуваної в реченні ситуації та учасниками комунікації, в українському мовознавстві ще не була об'єктом спеціального дослідження. Окремі аспекти відношення до особи висвітлювали у своїх працях К. Городенська, О. Кितिця, М. Мірченко, М. Плющ, Л. Погиба та інші. На матеріалі російської мови особливості вираження персональної семантики розглядали О. Бондарко, Т. Булигіна, В. Гак, В. Карасик, О. Падучева, Б. Успенський, І. Чаплигіна, О. Шмельов та інші. Проте й у російському мовознавстві відсутнє комплексне багатоаспектне дослідження категорії персональності, і чимало питань є нез'ясованими або дискусійними.

Осягнення сутності персональної семантики, дослідження всіх типів відношення до особи не можливе без встановлення численних зв'язків категорії персональності з іншими семантичними категоріями. Семантика особи може виражатись у зв'язку з суб'єктним, об'єктним значенням, виявом посесивності, семантикою активності / пасивності, означеності / неозначеності, темпоральності та локативності.

Мета пропонованої статті – з'ясувати роль семантики означеності / неозначеності у встановленні персонального статусу суб'єкта речення.

Суб'єкт речення реалізує функцію референції та індивідуалізації. На думку Ю. Степанова, за здатністю займати позицію суб'єкта в індоєвропейському реченні імена складають певну ієрархію: лексеми, що позначають осіб / людей загалом / тварин / рослини / речі / абстрактні об'єкти [11, с. 15]. Отже, найприроднішою позицією суб'єкта є для чітко означеного активного суб'єкта, яким є передусім назва особи.

Семантична категорія означеності / неозначеності актуалізує та детермінує ім'я, виражає його одиничність в описуваній ситуації або належність до класу подібних йому феноменів [7, с. 349]. У безартикульних мовах цю семантику виражають різнорівневі мовні засоби, де помічено складну взаємодію іменних і дієслівних граматичних категорій у репрезентації суб'єкта як означеного,